

Şehircilik ve Bizdeki Tatbikatı

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ DERGİSİ'ni yürüten ilgili arkadaşların isteği üzerine 27 Mayıs Devrimi ile memleketin hayatî mevzularının ilim ışığı altında bir titizlikle ele alındığı, muasır medeniyet seviyesine erişebilmek için memleket çapında büyük bir çalışma ve kalkınma hamlesi yapmak mecburiyetinin kaçınılmaz bir hakikat olduğu bu günlerde :

Şehircilik ve bizdeki tatbikatı hakkında bu günkü durumu belirtmek ve alınması icap eden bazı kararlar hakkında belediyelerimizin bu mevzudaki durumunu kendi çapında yakinen takip eden bir ilgili olarak bildiklerimi ve düşüncelerimi yazmayı bir vazife bilirim.

Yazıma memleketimizdeki imar plânının hazırlanması ve tatbikatının bugünkü durumunu belirterek başlamayı münaşip buldum.

Bir imar plânının hazırlanabilmesi için imar plânı hazırlanacak şehir veya kasabanın halihazır haritasının alınmış olması şart olduğundan, halihazır haritası alınacak şehir ve kasabaların haritalarının ne safhalar geçirdiğini belirtmek isterim.

Belediyelerinin halihazır haritalarının yapılması hakkındaki müracaatı üzerine İmar Kanununun 26. maddesine göre hazırlanan Şehir ve kasabaların halihazır haritalarının yapılmasına ait Genel Yönetmeliğin 5. maddesine göre halihazır haritası yapılacak sahanın sınırları İmar Komisyonunca arazi üzerinde tesbit olunur. Tesbit edilen sahanın hudutlarını belirtir kroki ile rapor hazırlanır.

Komisyon ise aşağıda isim ve ünvanları yazılı şahıslardan meydana gelir :

- 1 — Mahallin en büyük mülkiye âmiri (Başkan)
- 2 — Belediye Başkanı.

Yazan :

Ahmet Menderes

Y. Müh - Mimar

- 3 — Belediyenin bağlı olduğu vilâyetin Bayındırlık Müdürü.
- 4 — Belediye Mühendis ve Mimarı.
- 5 — Belediye veya Hükûmet Doktoru.
- 6 — İmar ve İskân Bakanlığından seçilecek bir şehircilik uzmanı.
- 7 — İmar ve İskân Bakanlığından seçilecek bir jeolog.
- 8 — İşi ihale edecek makamı temsilen bir harita mühendisi veya teknik elemanı.

Komisyonu teşkil eden şahıslar veya kasabanın inkişafını kendi yönlerinden inceler, varılan neticeye göre şehrin müstakbel inkişafını karşılayacak olan sahanın sınırları tesbit edilir.

Komisyonun hazırladığı rapor ve krokiye esaslara göre hazırlanan keşfini müteakip halihazır harita alımı işi ya ihale edilir, veya İller Bankası teşkilâtı tarafından yapılır.

Muhtelif safhalar arzeden harita alımı işi İmar ve İskân Bakanlığı ve İller Bankası tarafından kontrol edilir.

Muhtelif safhaları geçirerek karışan halihazır harita, İmar ve İskân Bakanlığının onayını müteakip bitmiş olur.

Hazırlanması tamamlanan halihazır harita, Belediyesine tevdi edilir.

Belediyeler halihazır haritayı ve arazi üzerindeki tesislerini hem karınen yüklendikleri vazifeyi yerine getirmek, hem de harita alımı için ödemiş oldukları binlerce liranın heba olmasını önlemek için korumağa mecburdur.

YENİ YAPILAN tesislerin harita üzerine işlenmesi ve 5 senede bir haritanın revizyonunun yaptırılması lâzımdır.

Halihazır haritası biten şehir ve ya kasabanın imar plânı hazırlanması işi ele alınır.

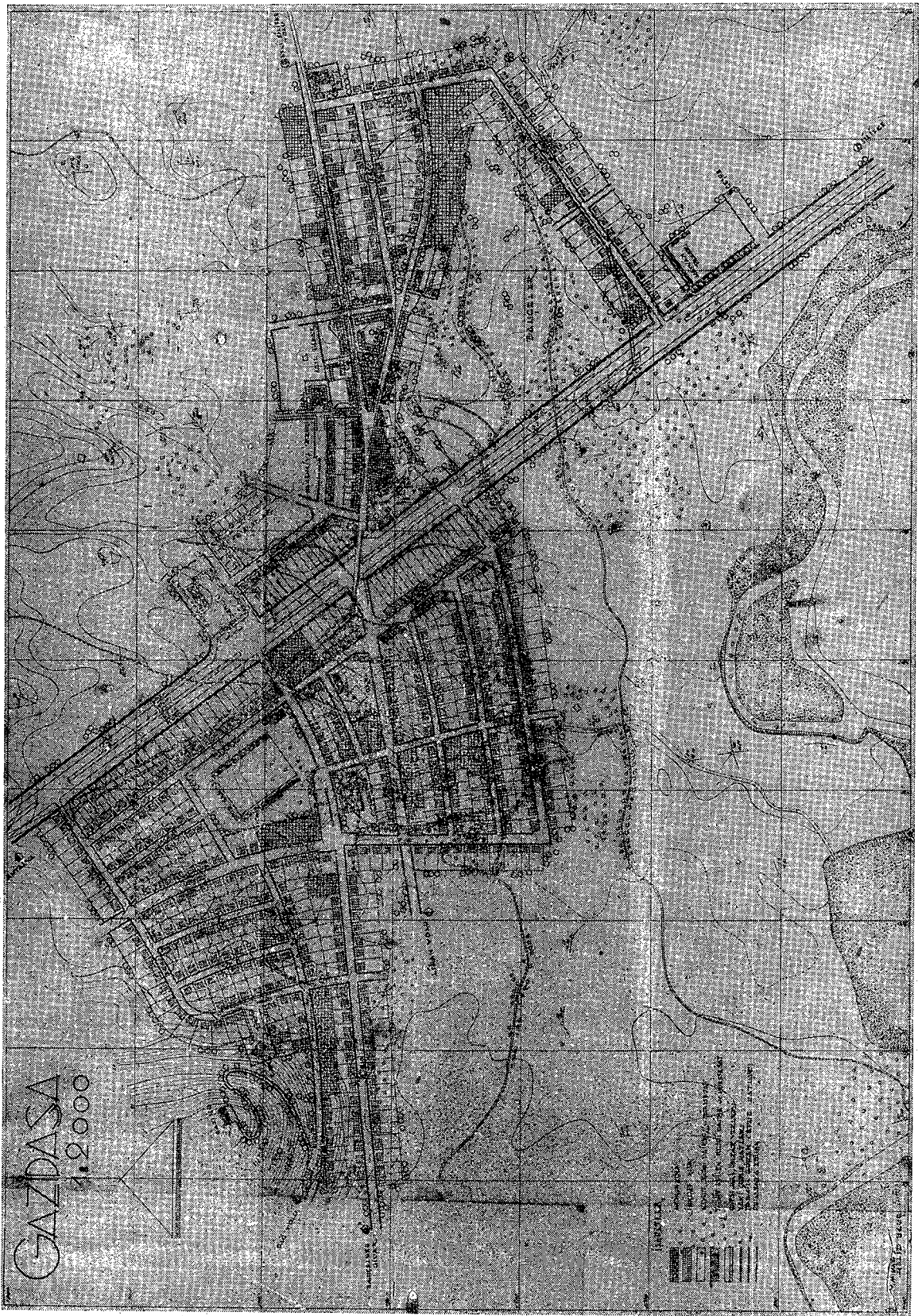
İmar Kanununa göre nüfusu 5.000 den az olan şehir ve kasaba Belediyesi yol istikamet plânı, nüfusu 5.000 den fazla olanlar da imar plânı yaptırmaya mecburdur. Eğer nüfusu 5.000 den az olan şehir ve kasabanın Belediye Meclisleri uygun görerek karar aldığı takdirde yol istikamet plânı yerine imar plânı yaptırabilirler.

İmar plânının yaptırılmasının bir kanunî mecburiyet olduğunu belirttikten sonra imar plânının hazırlanmasına ait safhalardan ilki olan hazırlık safhasını görelim.

I — Hazırlık safhasında şu hususlar yerine getirilir :

a) — İmar plânının düzenlenmesine ait yönetmeliğin 3. maddesine göre hazırlanması icap eden imar raporu. Bu rapor mahallinde en büyük mülkiye âmirinin başkanlığında toplanan;

- 1 — Belediye Başkanı,
- 2 — Belediyenin bağlı olduğu ilin Bayındırlık Müdürü veya temsilcisi,
- 3 — Belediye Meclisinden seçilen üç zat,
- 4 — Belediye mühendis veya mimarı,
- 5 — Belediyenin bağlı bulunduğu ilin Sağlık Müdürü veya temsilcisi,
- 6 — Belediyenin bağlı bulunduğu ilin Millî Eğitim Md. veya temsilcisi,
- 7 — Belediyenin bağlı bulunduğu ilin Vakıflar Müdürü veya temsilcisi,
- 8 — Belediye Hekimi,
- 9 — Şehirde bulunan Sağlık veya

Sosyal Kurumları Başkanları veya temsilcileri,

10 — Memleketin tarihî durumu ile özel olarak ilgili eser yazmış olanlarla, şehrin imar hususunda inceleme yaptığı binenlerden enaz iki zat (varsa),

11 — Tapu ve Kadastro memuru (varsa)

ndan teşekkül edecek İmar Komisyonunun 16. Madde altında toplanan 120 suale verecekleri cevapları ve halihazır harita üzerine işleyecekleri gerekli malûmatı ihtiva eder.

İmar Komisyonu raporu ekleri ile birlikte İmar ve İskân Bakanlığının onayını müteakip kat'iyet kesbeder.

b) — İmar plânı yapılacak şehir veya kasabanın jeolojik etüdü,

c) — İmar plânı yapılacak şehir veya kasabanın sel ve feyezan etüdü.

Böylece üç maddede toplanabilen birinci hazırlık safhasını imar plânının hazırlanma safhası takip eder.

II — İmar plânının hazırlanma safhası :

Hazırlık safhasını müteakip mar plânının hazırlanması bir şehircilik müteahhidine ihale edilir. Veya İller Bankası Teşkilâtı tarafından yapılır.

Her iki durumda da imar plânını hazırlayacak şehirci uzman en az bir defa olmak üzere umumiyetle iki defa imar plânını hazırlayacağı şehre veya kasabaya gider, mesleki tetkik süresi sonuna kadar orada kalır. Kasabayı gezer, tanır, elindeki halihazır haritayı kontrol eder. mahallî etüdlerini onun üzerine işlem, imar plânı hazırlık safhasındaki dökümanları şehircilik nokta-i nazarından tetkik eder, mahallin resmî ve hususî şahıslarıyla temas eder.

Bundan sonra hazırladığı avan projeyi tetkik edilmek üzere İller Bankasına gönderir. Bu projeyi

İmar ve İskân Bakanlığı ve İller Bankası uzmanları mahallen tetkik eder.

Avan proje 1/2000 lik ve 1/1000 lik safhalarında olma küzere iki defa Belediye Meclisinin tetkikine gönderilir.

Belediye Meclisinin istekleri İmar ve İskân Bakanlığının onayını müteakip nazarı itibare alınır.

Böylece muhtelif safhalar geçen imar plânı, İmar ve İskân Bakanlığının onayı üzerine kesinleşir.

Kesinleşen imar plânı Belediye-sine tevdi edilir. Hazırlanması biten imar plânı Belediye Meclisinin teklifi ile İmar ve İskân Bakanlığının onayı üzerine lüzumlu değişiklik yapılabilir.

III — Tatbikat safhası :

Bugün üzerinde ancak durulması icabeden ve tamamen başıboş bir durumda olan husus imar plânının tatbikat safhasıdır.

Bu safhada aşağıda üç maddede belirtmeğe çalıştığımız hususlar mühim rol oynar.

- 1 — Bilgisizlik,
- 2 — Elemansızlık,
- 3 — Politik sebepler ve menfaatler.

1 — Bilgisizlik :

Bazı kasabalarımızın belediyelerince imar plânı mevzuu anlaşılmamış olup bir fantazi olarak kabul edilir. Bu Belediyelerde imar plânının çerçevesi 1/2000 ölçekli nüshası belediye reisinin odasını süslemekten ileriye gidemez.

İmar plânı kapunî formaliteyi yerine getirmek için yaptırılmış, yaptırıldıktan sonra da belediyenin vazifesi bitmiş, projeler de bir köşeye atılmıştır.

Bu belediyelere imar plânının bir kasaba için çok büyük ehemmiyet arzettiğini, imar plânının büyük bir kısmının yeni yapılacak tesislere imar plânı ve imar talimatnamesinin muvacesesinde müsaade etmekle tahakkuk edeceğini, İmar Kanununun kendilerine tanıdığı hak-

larla tahakkuk ettirebileceklerini, imar plânı tatbikatı için halihazır haritadan ve haritanın arazi üzerindeki tesislerinden ne şekilde istifade edebileceklerini, arazi üzerindeki tesislerin bulundukları yerde muhafaza edilmesi icap ettiğini, bunların değerinin, arazi üzerindeki bir çivi veya beton kazık maliyeti olmadığını, bu tesislerin kaybolmasıyla binlerce lira para ve emek verilerek hazırlanan haritaların kâğıt üzerinde kalan birkaç çizgiden başka kıymet ifade edemeyeceğini misalleriyle, faide ve mahsurlarıyla izah etmek lâzımdır.

Bu gün imar plânı ile halihazır haritaların çok sayıda belediyelerin mahzenlerinde saklanan bir evrak olmaktan çıkarılması gerektiğinin, kasabanın hayatıyetiyle çok yakın alakası olan ve birbirini tamamlayıcı ve hattâ kasabaya yeni bir vecheye veren emek mahsulü millî servet karşılığı kıymetler olduğunu, lüzumlu ehemmiyetin verilmesi icap ettiğinin bilinmesi lâzımdır.

2 — Elemansızlık :

Bazı büyük şehirler ve kasabalar belediyeleri hariç belediyelerimizin mühim bir çoğunluğunda da imar plânı tatbikatını yapacak mühendis, mimar bir yana; tekniker veya kalfa dahi yoktur.

Bu durumun başlıca üç sebebi vardır :

a) — Belediyelerin malî imkânlarının bir teknik elemanı burada tutmağa kâfi gelmemesi.

b) — Belediye reisi ve Belediye Meclisi üyelerinin teknik elemanın işlerine müdahale etmesi ve âmaline hizmet etmeğe mecbur olduğunu kabul ederek onları zorlamasıdır.

c) — Memleketimizde bu işlerle uğraşacak yetişmiş elemanların miktarının çok az olmasıdır.

Bu mahzurların önlenmesi bakımından kanaatimizce aşağıdaki tedbirlerin alınması faydalı olacaktır.

BİZLERE YETİŞİYORLAR

İBM iki elektronik beyin te lefonla birbiriyle konuşmasını mümkün kılan bir ünitenin imal edildiği bildirilmektedir.

Elektronik beyinler telefon başında lüzumsuz çene çalarak vakit kaybetmemekte, hattâ malûmat alıp verirken bile bir taraftan diğer kayıt işlerini yürütmektedir.

Sovyet Rusya'da 2 Milyon kW. kapasite üstünde dört santral vardır. Bunlardan ikisi halen faaliyette olan, Volga Nehri üstünde Kuibishev ve Stalingrad'dır. İnşaat halinde bulunan, diğer ikisi de Sibiryada Angara Nehri üstünde Bratsk ve Yenisei Nehri üstünde Kraznoyarsk olup, her birinin kapasitesi 3.200.000 kW'dır. Bunlar muazam elektrometalürjik ve elektromişim komplekslerin ilk gruplarıdır.

Uzun seneler dünyanın en büyük elektrik santrali olan Amerikanın Grand Coulee Santralinin kapasitesi 1.974.000 kW'dır.

BİLGE (BERKSAN) GÖRGÜL

İLE

Y. İNŞ. MÜHENDİSİ

GÜLTEKİN GÖRGÜL

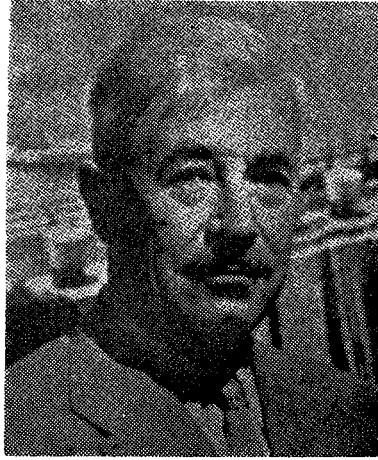
EVLENDİLER.

Ankara

12/8/1960

69 yaşında Paris'te ölen (Andre Coyne)la birlikte Fransanın büyük mühendislerinden birinin kariyeri nihayete erdi. Kendisi baraj inşaatının sanat ve iliminde yaptığı yeniliklerle bütün dünyanın takdirini toplamış ve insanlığa hizmet etmiştir.

(Coyne), hemen hemen yarım asırlık meslek hayatında 65 kadar büyük barajın projesini hazırlamıştır. Ekserisi Fransa'da olan bu barajların diğerleri Marok, Cezair, Rodezya, Hindistan, Endonezya ve diğer memleketlerdedir. (Coyne) nin yaptığı barajların birçoklarında mühim buluş ve yenilikler vardır. Ken-

Andre Coyne

disi bilhassa beton kemer barajlar üzerinde çalışmış, temel şartlarının müsait olduğu yerlerde bunları emniyetli ve ekonomik olarak tatbik etmiştir.

Aralık 1959 ayında Güney Fransa'da Malpasset Barajının yıkılması hayatının son altı ayında (Coyne) u çok üzmüştü. Yıkılma sebebi üzerine araştırma yapanlar barajın kendinde her bakımdan hiç bir kusur bulunmadığını tesbit etmişler ve yıkılmayı baraj gövdesinin istinat ettiği kaya tabakaları arasındaki ince bir kil damarının mevcudiyetine atfetmişlerdir. Bu kil damarı sondajlar esnasında farkedilmemiştir.

(Coyne) nin en son yaptığı baraj projesi Rodezyada Kariba Boğazındaki kemerdir. Baraj inşaatında ortaya attığı buluşlar arasında

a) — Evvel emirde Belediye-
rimizin bugünkü durumundan kur-
tulması, belediyeçilik hizmetlerini
yapabilmesi, hazine den kendilerine
intikal eden arazi ve mülkünü sa-
tarak hayatîyetlerini idame ettiren
bir mirasyedi durumundan çıkarıl-
ması lâzımdır.

b) — Birbirine yakın kuruluş-
lu bir çok belediyelerin imar plânı
tatbikat mevzuunda kendilerinin
teknik işlerini yürütecek bir eleman
temin ederek bu elemanın aylığını
müştereken vererek hizmetlerini
gördürmek mümkündür.

c) — Belediye başkanlarının
emri altından teknik elemanları
kurtarmak, İmar ve İskân Bakan-
lığına direkt veya endirekt olarak
bağlamak lâzımdır.

d) — Belediyelerimizin ihtiyacı
rı karşılamak için gereken yetmiş
inuitel kademelerdeki teknik ele-
man miktarının tesbit edilmesi ve
bu elemanların yetiştirilmesi için
gerekli programın yapılarak vakit
geçirilmekten tedbir alınması şart-
tır.

3 — Politik sebepler ve menfa-
atler :

Politik sebeplerden ötürü imar
plânlarında kasıtlı olarak mahdût
şahısların menfaatlerini temin için
şehir ve kasabaların büyük menfa-
atleri hiç nazarı itibare alınmadan
hareket edilmekte, akla hayale gel-
meyecek kötü işlemler yapılmakta,
vatandaşların imar plânına ve tat-
bikatına olan güvenini sarsmakta,
kötü misaller daima ileriye sürül-
mektedir.

Bu hareketlerin sığındıkları ye-
gâne kalkan politik sebepler ve kuv-
vet aldıkları nokta elde kanunî mü-
eyyideler olmasına rağmen uygulan-
maması, bunları yapanların tecziye
edilmemesidir.

Kanaatimizce imar plânı tatbi-
katinin kontrolüne ait bir teşkilâtın
hemen kurulup faaliyete geçmesi
bu aksaklıkları giderecek en mües-
sir çaredir.